

Εξέταση της χριστιανικής θεολογίας

2η Διάλεξη από τη σειρά μαθημάτων: «Διαμορφώνοντας τη θεολογία σου»

Οδηγός Μελέτης

Περιεχόμενα

Σχεδιάγραμμα – Ένα σχεδιάγραμμα του μαθήματος

Σημειώσεις – Ένα πρότυπο που παρέχει: το σχεδιάγραμμα του μαθήματος, βασικές σημειώσεις, αποσπάσματα και περιλήψεις του μαθήματος και ελεύθερο χώρο για επιπλέον σημειώσεις.

Ερωτήσεις ανασκόπησης - Ερωτήσεις που αφορούν τα βασικά σημεία του μαθήματος και ελεύθερος χώρος για τις απαντήσεις. Κατάλληλο για συγγραφή εργασιών και τεστ.

Ερωτήσεις εφαρμογής – Ερωτήσεις που συνδέουν το περιεχόμενο του μαθήματος με τη χριστιανική ζωή, τη θεολογία και τη διακονία, κατάλληλο για συζητήσεις σε γκρουπ, γραπτές εργασίες και τεστ .

Πώς να χρησιμοποιήσετε αυτό το μάθημα και τον οδηγό μελέτης

- **Πριν παρακολουθήσετε το μάθημα**
  - **Προετοιμασία** – Ολοκληρώστε κάθε προτεινόμενη ανάγνωση.
  - **Διαλείμματα σύμφωνα με το σχεδιάγραμμα** – Εξετάστε που αρχίζει και που τελειώνει το κομμάτι που ακούτε. Οι διαλέξεις έχουν συμπυκνωμένες πληροφορίες, γι' αυτό ίσως να θέλετε να κάνετε κάποια διαλείμματα. Τα διαλείμματα θα πρέπει να σχεδιαστούν σύμφωνα με τον χωρισμό που υπάρχει στο διάγραμμα των εννοιών.
- **Καθώς παρακολουθείτε το μάθημα**
  - **Σημειώσεις** - Χρησιμοποιήστε τα τμήματα των σημειώσεων για να ακολουθήσετε το μάθημα και να κρατήσετε συμπληρωματικές σημειώσεις. Πολλές από τις κύριες ιδέες συνοψίζονται ήδη στις σημειώσεις όμως μπορείτε να κάνετε και τις δικές σας συμπληρωματικές σημειώσεις. Θα πρέπει επίσης να προσθέσετε λεπτομέρειες που θα σας βοηθήσουν να θυμάστε , να περιγράψετε και να υπερασπίζεστε τις κύριες ιδέες.
  - **Παύση/επανάληψη μερών του μαθήματος** – Ίσως θα σας βοηθήσει να κάνετε παύση σε συγκεκριμένα σημεία ή να τα επαναλάβετε προκειμένου να γράψετε συμπληρωματικές σημειώσεις, να ξαναδείτε δύσκολες έννοιες ή να συζητήσετε τα σημεία που σας ενδιαφέρουν.
- **Αφού έχετε παρακολουθήσει τα μαθήματα**
  - **Ερωτήσεις ανασκόπησης**– Απαντήστε στις ερωτήσεις ανασκόπησης στο χώρο που υπάρχει. Οι ερωτήσεις ανασκόπησης θα είναι καλύτερο, να συμπληρωθούν από καθέναν ξεχωριστά και όχι από όλη την ομάδα.
  - **Ερωτήσεις εφαρμογής** - Οι ερωτήσεις εφαρμογής είναι κατάλληλες για γραπτές εργασίες ή θέματα για συζήτηση. Για τις γραπτές εργασίες συνιστάται οι απαντήσεις να μην ξεπερνούν τη μία σελίδα.

Σχεδιάγραμμα

Εισαγωγή

I. Η χριστιανική θεολογία

- A. Τα προβλήματα των ορισμών
- B. Ένας επαρκής ορισμός
- Γ. Ενότητα και ποικιλία στη θεολογία
  - 1. Ενοποιημένη θεολογία
  - 2. Πολλαπλές θεολογίες

II. Οι θεολογικές παραδόσεις

- A. Ο ορισμός των θεολογικών παραδόσεων
  - 1. Ο αποφατικός ορισμός της παράδοσης
  - 2. Ο καταφατικός ορισμός της παράδοσης
- B. Οι τάσεις των θεολογικών παραδόσεων
  - 1. Ορθοδοξία – Διανοουμενισμός
  - 2. Ορθοπραξία – Νομικισμός
  - 3. Ορθό Πάθος – Συναισθηματισμός
- Γ. Σημασία των θεολογικών παραδόσεων
  - 1. Γνώση του εαυτού μας
  - 2. Γνώση των άλλων

III. Η παράδοση της Μεταρρύθμισης

- A. Οι εξελίξεις στην παράδοση της Μεταρρύθμισης
- B. Οι τάσεις της παράδοσης αυτής
- Γ. Τα διακριτά στοιχεία της θεολογίας της παράδοσης
  - 1. Τα «Sola» της Μεταρρύθμισης
  - 2. Η ενότητα της Αγίας Γραφής
  - 3. Το δόγμα του Θεού
  - 4. Ο ανθρώπινος πολιτισμός

IV. Περίληψη

Σημειώσεις

Εισαγωγή

I. Η χριστιανική θεολογία

Η ορολογία αναφέρεται:

- Στο τι ουσιαστικά πιστεύουν οι Χριστιανοί
- Στο τι πρέπει να πιστεύουν οι Χριστιανοί

A. Τα προβλήματα των ορισμών

Ένα από τα σπουδαιότερα προβλήματα που συναντούμε είναι η διάκριση της χριστιανικής από τη μη χριστιανική θεολογία.

Πολλές σχολές θεολογίας συγχέουν τη χριστιανική με τη μη χριστιανική σκέψη, κάνοντας έτσι δύσκολο μερικές φορές να ξεχωρίσουμε τον αυθεντικό χριστιανισμό από άλλα πιστεύω.

Αλλά είναι πολύ δύσκολο να γνωρίζουμε με ακρίβεια το ποια στοιχεία είναι ουσιαστικά για να είναι μια θεολογία αυθεντικά χριστιανική.

B. Ένας επαρκής ορισμός

«Το **Σύμβολο των Αποστόλων**» είναι το παλαιότερο [Σύμβολο της χριστιανικής πίστης](#). Σύμφωνα με την Ιερά Παράδοση στη Δύση, το έχουν γράψει οι ίδιοι οι δώδεκα Απόστολοι μετά την επιφοίτηση

του Αγίου Πνεύματος την Πεντηκοστή και μάλιστα η Παράδοση θέλει τον καθένα να έχει προσθέσει από έναν στίχο:

«Πιστεύω εἰς θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς.
Καὶ εἰς Ἰησοῦν Χριστὸν, υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν κύριον ἡμῶν, τὸν συλληφθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου, γεννηθέντα ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου, παθόντα ὑπὸ Ποντίου Πιλάτου, σταυρωθέντα, θανόντα, καὶ ταφέντα, κατελθόντα εἰς τὰ κατώτατα, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστάντα ἀπὸ τῶν νεκρῶν, ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καθεζόμενον ἐν δεξιᾷ θεοῦ πατρὸς παντοδυνάμου, ἐκεῖθεν ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς.

Πιστεύω εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἁγίαν καθολικὴν ἐκκλησίαν, ἁγίων κοινωνίαν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, σαρκὸς ἀνάστασιν, ζωὴν αἰώνιον. Ἀμήν».

Γ. Ενότητα και ποικιλία στη θεολογία

Η θεολογία στη χριστιανική πίστη είναι και ενοποιητική και ποικίλη.

1. Ενότητα στη θεολογία

Οι χριστιανοί συμφωνούν σε ένα σύνολο βασικών πιστεύω που τους διακρίνουν από τις αιρέσεις και από άλλες κοσμικές θρησκείες.

Η δογματική ενότητα της εκκλησίας πρέπει να είναι ένας από τους σκοπούς όλων των χριστιανών.

Είναι δική μας ευθύνη να προωθούμε την αυξανόμενη θεολογική ενότητα μέσα στο σώμα του Χριστού.

2. Ποικιλία θεολογιών

Μπορεί ως χριστιανοί να είμαστε ενωμένοι ως έναν βαθμό, όμως είναι επίσης σημαντικό να αναγνωρίσουμε και να δεχτούμε και έναν βαθμό ποικιλομορφίας ανάμεσά μας.

A. Ο περιορισμός μας στα θεολογικά ζητήματα

Κάποιες διαφορές υπάρχουν απλώς και μόνο επειδή δεν μπορούμε να εκφράσουμε κάθε θεολογική αλήθεια με την ίδια πειστικότητα.

Οι λυτρωμένοι άνθρωποι εκφράζουν διαφορετικές πλευρές της πίστης τους:

- σε σχέση με το δικό τους πολιτιστικό υπόβαθρο
- σε ανταπόκριση των δικών τους συγκεκριμένων αναγκών

B. Η ανθρώπινη αμαρτία και το λάθος

Αυτές οι διαφορές προκύπτουν όταν διάφορες ομάδες ή άτομα πλανώνται από λανθασμένες διδασκαλίες, πρακτικές και πάθη.

Για να διακρίνουμε το λάθος, χρειαζόμαστε:

- να ασκούμε αυτοκριτική και να παραιτηθούμε από οποιαδήποτε λανθασμένα πιστεύω τα οποία έχουν παρεισφρήσει στη θεολογία μας
- να είμαστε έτοιμοι να βοηθήσουμε τους άλλους να βελτιώσουν τις αντιλήψεις τους.

II. Οι θεολογικές παραδόσεις

A. Ο ορισμός των θεολογικών παραδόσεων

1. Ο αποφατικός ορισμός της παράδοσης

Σήμερα ο όρος «παράδοση» έχει πολύ αρνητική σημασία, επειδή συνδέεται στενά με αυτό που ονομάζουμε «παραδοσιοκρατία».

Η παραδοσιοκρατία βασίζει τα θεολογικά της πιστεύω σε ανθρώπινες αναφορές, συνήθως μακροχρόνιες παραδοσιακές προτιμήσεις, και όχι στη Γραφή.

Οι ακόλουθοι του Χριστού πρέπει να απορρίπτουν την παραδοσιοκρατία, επειδή δίνει στην απλή ανθρώπινη άποψη την εξουσία που δικαίως ανήκει μόνο στις Γραφές.

2. Ο καταφατικός ορισμός της παράδοσης

Ο Παύλος έβλεπε τη χριστιανική πίστη σαν μια παράδοση που πρέπει να περάσει από άτομο σε άτομο, από γενιά σε γενιά.

Θεολογική παράδοση είναι: ένα «σχετικά μακροχρόνιο θεολογικό δόγμα, πρακτική ή πάθος που διαχωρίζει τις αποχρώσεις της εκκλησίας».

- «σχετικά μακροχρόνιο θεολογικό δόγμα, πρακτική ή πάθος»

Μόνο τα πιστεύω που έχουν γίνει αποδεκτά από την εκκλησία επί πολλά χρόνια, μπορούν να γίνουν αποδεκτά και ως παραδόσεις.

- «διαχωρίζει τις αποχρώσεις της εκκλησίας»

Όταν ομάδες πιστών έχουν κοινές οπτικές για μια μεγάλη χρονική περίοδο, αυτές οι οπτικές γίνονται τα χαρακτηριστικά θεολογικά τους μονοπάτια.

B. Οι τάσεις των θεολογικών παραδόσεων

Οι διαφορετικές θεολογικές παραδόσεις μέσα στον χριστιανισμό συνήθως ανήκουν σε μία, ή δύο από αυτές τις τρεις κατηγορίες:

- Σε αυτές που τονίζουν το δόγμα
- Σε αυτές που τονίζουν την πράξη
- Σε αυτές που τονίζουν το πάθος

1. Έμφαση στο δόγμα

Όλοι γνωρίζουμε εκκλησιαστικές αποχρώσεις που προσδιορίζονται με βάση τα δόγματα που υποστηρίζουν.

- Η διδασκαλία και οι δογματικές τους θέσεις, διαμορφώνουν την καρδιά της χριστιανικής τους πίστης
- Ενδεχομένως να ασχολούνται συνεχώς με τις διαφορές ως προς τα δόγματα
- Συνήθως, επιμένουν κατά έναν μεγάλο βαθμό στη δογματική ομοιομορφία
- Αυτή η συνεχής ενασχόληση με τα δόγματα συχνά οδηγεί στον διανοητισμό

2. Έμφαση στην πράξη

Υπάρχουν πολλές εκκλησίες που προσδιορίζονται σύμφωνα με αυτό που κάνουν και όχι με αυτό που διδάσκουν.

- Η χριστιανική τους υπηρεσία και τα προγράμματα δράσης αποτελούν τα πιο δυνατά τους σημεία
- Συχνά έχουν μεγάλες λίστες από πράγματα που πρέπει ή δεν πρέπει να κάνουν τα μέλη τους.
- περιορίζουν τη χριστιανική πίστη σε απλή πράξη.
- Και αυτή η ενασχόληση με την πράξη συχνά οδηγεί στον νομικισμό.

3. Έμφαση στο πάθος

- Αποδίδεται τόσο μεγάλη αξία στους θρησκευτικούς συναισθηματισμούς, που πολλές φορές τίποτα άλλο δεν έχει σημασία.
- Αυτοί οι χριστιανοί δεν θέλουν να απασχολούνται με δόγματα.
- Αυτές οι εκκλησιαστικές αποχρώσεις χαρακτηρίζονται από συναισθηματισμό.

Γ. Σημασία των θεολογικών παραδόσεων

1. Γνώση του εαυτού μας

Ο σκοπός της σοβαρής ακαδημαϊκής μελέτης της Γραφής, από τον Διαφωτισμό και έπειτα, ήταν να αποσπάσει το άτομο από τις θεολογικές προκαταλήψεις και παραδόσεις.

Ο μοντέρνος φιλελευθερισμός είναι το αποτέλεσμα της εφαρμογής του νεωτερικού Διαφωτισμού στη θεολογία.

Είναι ωφέλιμο να γνωρίζουμε όλο και περισσότερο για την κληρονομιά που συνεχώς μας επηρεάζει καθώς διαμορφώνουμε μια θεολογία, επειδή η αυτογνωσία μάς δίνει τη δυνατότητα να αξιολογήσουμε και να χειριστούμε κατάλληλα κάποιες από αυτές τις επιρροές.

2. Γνώση των άλλων

Όποτε συζητούμε θεολογικά θέματα με άλλους πιστούς, πάντα πρέπει να θυμόμαστε ότι οι σύνδεσμοι στους οποίους ανήκουν και οι παραδόσεις τους, τους επηρεάζουν ιδιαίτερα:

- Στις πεποιθήσεις
- Στους σκοπούς
- Στις προτεραιότητες
- Στα δυνατά τους σημεία
- Στις αδυναμίες τους

Είναι πολύ σημαντικό για τους χριστιανούς να γνωρίζουν όλο και περισσότερο όχι μόνο τον εαυτό τους, αλλά και τους άλλους.

III. Η παράδοση της Μεταρρύθμισης

A. Η ιστορική προέλευση και πορεία της Μεταρρυθμισμένης θεολογίας

Ο όρος «Μεταρρυθμισμένη θεολογία» προέρχεται από τη Μεταρρύθμιση της Διαμαρτύρησης. Ανάμεσα στις πιο σημαντικές ομάδες ήταν:

- οι Λουθηρανοί στη Γερμανία
- οι Ζβιγγλιανοί στη Ζυρίχη
- οι Καλβινιστές στη Γενεύη

Ο όρος «Μεταρρυθμισμένος» εφαρμόστηκε πρωταρχικά στην τρίτη ομάδα, τους Διαμαρτυρόμενους που είχαν επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από τη θεολογία του Ιωάννη Καλβίνου.

Πολλά ορόσημα της πρώιμης ευρωπαϊκής Μεταρρυθμισμένης θεολογίας:

- Η Βελγική Ομολογία το 1561
- Η Κατήχηση της Χαϊδελβέργης το 1563
- Η σύνοδος της Ντορτ 1618-1619
- Οι κανόνες της Ντορτ

- Ο Τζον Νοξ 1505-1572
- Η Ομολογία των Σκωτσέζων το 1560
- Η Ομολογία Πίστης του Westminster το 1646
- Η Μεγαλύτερη και Μικρότερη Κατήχηση του Westminster το 1647-1648
- Η Βαπτιστική Ομολογία του Λονδίνου που πρωτοεκδόθηκε το 1644

Η Αναμορφωμένη παράδοση διαδόθηκε επίσης και σε πολλά άλλα μέρη του κόσμου.

B. Οι τάσεις της παράδοσης αυτής

Η Αναμορφωμένη παράδοση έχει δώσει έμφαση πρωταρχικά στην ορθοδοξία, τονίζοντας δευτερευόντως την ορθή πράξη. Με την εξαίρεση κάποιων Πουριτανών συγγραφέων, το ορθό πάθος δεν έχει λάβει μεγάλη προσοχή.

Όταν τονίζεται το δόγμα και το καθήκον και αποκλείεται στην πράξη το ορθό πάθος, τότε τείνουμε:

- προς τον διανοουμενισμό και
- τον νομικισμό

Γ. Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα που διέπουν τη θεολογία της παράδοσης

1. Τα «Sola» της Μεταρρύθμισης

Αυτά τα δόγματα έχουν συνοψιστεί παραδοσιακά σε δηλώσεις στα Λατινικά, που όλες περιέχουν τη λέξη «Sola», που σημαίνει «μόνο».

- *Sola Scriptura* - είναι το δόγμα που υποστηρίζει ότι η Αγία Γραφή είναι ο μόνος αλάνθαστος κανόνας πίστης και ζωής
- *Solo Christo* - επιβεβαιώνει ότι ο Ιησούς Χριστός είναι ο μόνος μεσίτης ανάμεσα στον Θεό και τον άνθρωπο
- *Sola fide* - «μόνο η πίστη» είναι το δόγμα που πρεσβεύει ότι ο Θεός δικαιώνει τους πιστούς αποκλειστικά μέσω της πίστης και όχι με τη μεσολάβηση άλλων μέσων, όπως η ανθρώπινη προσπάθεια ή τα ανθρώπινα έργα
- *Sola gratia* - «μόνο η χάρη», περιγράφει τον τρόπο που ο Θεός μας δίνει τις ευλογίες της σωτηρίας
- *Soli Deo Gloria* - που σημαίνει «Μόνο στον Θεό η δόξα», είναι το δόγμα που υποστηρίζει ότι όλη η δημιουργία και οι πράξεις μέσα στη δημιουργία, πρέπει να είναι και στην ουσία είναι σχεδιασμένες να φέρνουν δόξα μόνο στον Θεό

2. Η Ενότητα της Αγίας Γραφής

Η Αναμορφωμένη παράδοση δίνει έμφαση στην ενότητα της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης.

Σε αντίθεση με την Αναμορφωμένη παράδοση, ο Οικονομισμός διδάσκει τον θεμελιώδη διαχωρισμό της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης.

Η Μεταρρυθμισμένη παράδοση κοιτά όλη τη Βίβλο σαν να παρουσιάζει μία ενοποιημένη θεολογία.

Η Παλαιά και η Καινή Διαθήκη «δεν είναι επομένως δύο διαθήκες χάρις, διαφέροντας σε ουσία, αλλά ένα και το αυτό που βρίσκονται υπό διαφορετικές οικονομίες». (*Η Ομολογία Πίστης του Westminster 7.6*)

3. Το δόγμα του Θεού

Η Αναμορφωμένη θεολογία τονίζει επίσης το δόγμα του Θεού.

Η τάση της Αναμορφωμένης θεολογίας είναι να τονίζει την υπερβατικότητα του Θεού σε σχέση με την ενδοβατικότητα.

Από το 1920, έχει υπάρξει μια αναζωπύρωση της Αναμορφωμένη θεολογίας σε πολλά μέρη της Βόρειας Αμερικής και του Ηνωμένου Βασιλείου.

4. Ο ανθρώπινος πολιτισμός

Ο Richard Niebuhr στο βιβλίο του «*ο Χριστός και ο Πολιτισμός*» συγκεντρώνει διάφορες χριστιανικές προσεγγίσεις σχετικά με τον ανθρώπινο πολιτισμό και τις κατατάσσει σε πέντε κύριες ομάδες:

- *Ο Χριστός ενάντια στον πολιτισμό* - ο πολιτισμός είναι κάτι κακό και θα πρέπει να αποφεύγεται από τους χριστιανούς
- *Ο Χριστός του πολιτισμού* - απόψεις που πρωταρχικά επιβεβαιώνουν τον πολιτισμό και προσπαθούν να προσαρμόσουν τον Χριστό σε αυτό που βρίσκουν στον κόσμο
- *Ο Χριστός πέρα από τον πολιτισμό* - άποψη που προσπαθεί να συνδυάσει τον Χριστό με τον κόσμο
- *Ο Χριστός και ο πολιτισμός: ένα παράδοξο* - περιγράφει απόψεις που βλέπουν έναν δυϊσμό ανάμεσα στον Χριστό και τον κόσμο
- *Ο Χριστός, ο Μεταμορφωτής του Πολιτισμού* - πρεσβεύει ότι ο χριστιανισμός πρέπει να επηρεάζει με κάποιους τρόπους, να «μεταμορφώνει» τους πολιτισμούς σύμφωνα με τα βιβλικά πρότυπα

Κατά την άποψη του Niebuhr, η Αναμορφωμένη θέση ταιριάζει με την τελευταία κατηγορία.

Η εντολή του ευαγγελίου που έδωσε ο Χριστός στην εκκλησία Του είχε σκοπό την απολύτρωση των ανθρώπων του Θεού από την αμαρτία, έτσι ώστε να εκπληρωθεί αυτή η πολιτιστική εντολή.

Κάθε διάσταση της ζωής πρέπει να τεθεί υπό την Κυριότητα του Χριστού. Όλη η ζωή είναι θρησκευτική και κυβερνάται είτε από αληθινή είτε από κίβδηλη θρησκεία.

IV.Συμπέρασμα